

ภาคที่ ๓

การสร้างประโยค

บทที่ ๑

ลักษณะประโยคของไทย

คำต่างๆ ที่กล่าวข้างต้นถือได้ว่าเป็นคำกล่าวลอยๆ ยังไม่ได้
เข้าประโยค ถึงแม้จะกล่าวว่า คำแต่ละคำสำเร็จรูปในตัวเอง อาจ
ใช้เข้าประโยคได้ทันที แต่เมื่อเข้าประโยค ย่อมต้องเป็นไปตาม
ระเบียบของประโยคแต่ละแบบแต่ละลักษณะ

ลักษณะประโยคของไทย ประโยคในภาษาไทยอาจจะประกอบด้วยคำกี่คำก็ได้ คำเดียว ๒ คำ หรือมากกว่านั้นก็ได้ ถ้าหากว่า
ความในประโยคนั้นๆ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ
การเช่น

๑. *ไป* มีคำกริยาคำเดียว
๒. *ไปเที่ยว* มีคำกริยา ๒ คำ
๓. *ไปเที่ยวกัน* มีคำกริยา ๒ คำ คำขยายกริยาอีกคำหนึ่ง
๔. *ใครกิน* มีคำ ๒ คำ คือ ผู้ทำ กับ กริยา
๕. *ใครกินข้าว* มีคำ ๓ คำ คือ ผู้ทำ กริยา กับ ผู้ถูก
๖. *ใครกินข้าวหมด* มีคำ ๔ คำ คือ ผู้ทำ กริยา ผู้ถูก กับคำ
วิเศษณ์ขยายกริยา

ตัวอย่างประโยคข้างต้นต่างกันไปเป็น ๓ ลักษณะ คือ ประโยค
๑-๓ เป็นประโยคที่ละผู้ทำ ละผู้ถูก มีแต่กริยา แต่ความในประโยค
บอกว่าเป็น

๑. ประโยคบอกเล่า ตอบคำถาม *ไปไหน* ว่า *ไป*

๒. ประโยคคำสั่ง สั่งให้ใครคนใดคนหนึ่งหรือหลายคน *ไป*

๓. ประโยคชักชวน ชวนคนหลายคนให้*ไป* *เที่ยว*กัน บอกพหูพจน์ ส่วนประโยค ๔-๖ มีทั้ง ผู้ทำ กริยา และคำขยาย โดยสมบูรณ์

ความในประโยคบอกว่าเป็นคำถาม โดยใช้คำที่แสดงคำถาม *ใคร* เป็น ผู้ทำ ฉะนั้นจึงพอสรุปลักษณะประโยคได้ว่า

๑. ประโยคคำสั่ง ไม่จำเป็นต้องมีผู้ทำกริยา ถ้าหากจะมีก็เพื่อเน้น ความ หรือเพื่อบอกให้รู้ตัว เช่น แก *มา* (มีจังหวัดเว้นระหว่าง แก กับ มา) อืด ระวัง (พยางค์ท้ายจะห้วนสั้น ทั้ง "วัง" กับ "มา" ขนาด ๑/๒ मात्रา

๒. ประโยคขอร้องหรือชักชวน ไม่ต้องมีผู้ทำกริยาเช่นเดียวกัน แต่มักจะมีคำลงท้ายประโยค เช่น *สิ สิ เกอะ เกอะนะ นะ น้า นะ* เช่น

ไปสิ ไปสิ ไปเกอะ ไปเกอะนะ ไปนะ ไปน้า

คำที่ลงท้ายต่างกันไป ตามแต่ผู้พูดต้องการจะโน้มน้าวใจผู้ฟังให้ ใจอ่อนยอมตามไปด้วย ส่วนผู้ทำจะกล่าวถึงหรือไม่ก็แล้วแต่ต้องการ เน้นหรือไม่ เช่น เธอไปน้า เธอไปด้วยกันกับเรานะ

๓. ประโยคคำถาม ตามธรรมดาถ้ามักจะมีคำวิเศษณ์แสดงคำถาม ว่า *ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม เมื่อไร อย่างไร หรือ หรือไม่* อยู่ด้วย

ใคร *อะไร* มีลักษณะทั้งเป็นคำถามและเป็นสรรพนามแทนคน หรือสิ่งที่ไม่ได้ระบุชื่อในที่นั้น *ใคร* *อะไร* ทำหน้าที่ได้อย่างนาม คือ เป็นผู้ทำก็ได้ ผู้ถูกก็ได้ เช่น *ใคร*เห็น *เห็นใคร* *อะไร*มา *กินอะไร* ฉะนั้น อยู่ที่ไหนในประโยคก็ได้แล้วแต่ความ

ทำไม *เมื่อไร* *อย่างไร* มีลักษณะเป็นกริยาวิเศษณ์ขยายกริยา ใช้ไว้ต้นประโยคก็ได้หรือท้ายประโยคก็ได้ เช่น

มาทำไม *ทำไม* (จึง)มา *ทำไม* ที่อยู่หน้ากับอยู่หลัง มีความต่างกันอยู่บ้าง *ทำไม* คำต้นถามผลว่ามาเพื่ออะไร คำท้ายถามเหตุ

มา*เมื่อไร* *เมื่อไร* (จะ)มา *เมื่อไร* ในประโยคทั้งสองนี้ต่างกัน คือ *เมื่อไร*คำต้น ถามเมื่อมาแล้ว แลเห็นแล้ว แต่ *เมื่อไร*คำท้าย ถามถึงอนาคตว่า *เมื่อไร*จึงจะมา

มา*อย่างไร* (ทำ)*อย่างไร* (ถึงได้)มา (ได้) ถ้าจะพูดประโยค หลังที่ *อย่างไร* อยู่หน้า ต้องใช้คำยืดยาวจึงจะใช้ได้ ฟังเข้าใจ

ฉะนั้นจึงไม่จำกัดว่าต้องอยู่ต้นประโยคหรือท้ายประโยค สุดแต่
ความที่ผู้พูดต้องการพูด

หรือ หรือไม่ ไหม เป็นคำลงท้ายประโยคทั้งสิ้น เช่น จะไปไหม
เธอไปหรือ เธอไปหรือไม่ ถ้าหากจะใช้ หรือ นำหน้าประโยค หรือ
ในที่นั้นก็ต้องเป็นสันธานแบ่งรับแบ่งสู้ เช่น หรือเธอจะไป หรือไม่เธอ
ก็ไปแทนฉัน คำหรือ ถามต้องการคำตอบเด็ดขาดลงไปเพราะรู้อยู่แล้ว
เช่น เธอจะไปหรือ (รู้ว่าจะไป) ถ้าถามว่า เธอจะไปไหม ถามให้
เลือกตอบ ไปหรือไม่ไป

ลักษณะประโยคที่มีค่าแสดงคำถามอยู่ด้วยในภาษาไทย บางทีก็
ดูยากว่า เป็นประโยคคำถามหรือบอกเล่า เพราะคำ ใคร อะไร
ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ใช้ในความบอกเล่าก็ได้ เช่น

ใครจะไปกินลง เรื่องอะไรฉันจะทำให้

ไปซื้อที่ไหนได้ก็ไปเถอะ ใช้ว่า เขาอยากทำให้เมื่อไร

พูดอย่างไรใครก็ไม่เชื่อ

แต่บางทีไม่มีค่าแสดงว่าเป็นคำถาม กลายเป็นคำถามไปก็มี ถ้า
ผู้พูดขึ้นเสียงสูงท้ายประโยค เช่น จริงนะ (เสียงครีครือครีครือ)

๔. ประโยคบอกเล่า ใช้ในเรื่องราวเล่าบอกตามธรรมดา
บางทีก็เป็นไปในทางรับ บางทีก็เป็นไปในทางปฏิเสธ

ประโยครับ ถ้าใช้ในภาษาเขียน ไม่มีการใช้คำลงท้ายประโยค
เพื่อแสดงความสุภาพ แต่ในภาษาพูด จะมีคำ จ๊ะ ค่ะ หรือ ครับ
(ต่างกันไปตามเพศของผู้พูด) ลงท้ายประโยคตามควรแก่โอกาส ใน
การตอบคำถามเชิงรับ คำรับว่า จ๊ะ ค่ะ ครับ หรือ ใช่ ใช่ละ อ้อ
เฮ้อ เออ เพียงคำเดียวอาจแทนความทั้งประโยคได้ เช่น การไป
ทัศนศึกษาครั้งนี้ เธอเป็นผู้จัดใช่ไหม คำตอบว่า ใช่ ได้ความเท่า
กับตอบรับทั้งประโยคโดยไม่ต้องกล่าวทวนซ้ำ

ปฏิเสธปฏิเสธ คำปฏิเสธในการตอบคำถามเชิงปฏิเสธว่า
เปล่า บางทีก็กินความได้เท่ากับตอบปฏิเสธความทั้งประโยค เช่น ที่
ทางการประกาศรับสมัครงาน เธอไปสมัครหรือเปล่า คำ เปล่า คำ
เดียวก็เป็นการตอบปฏิเสธทั้งความ แต่ เปล่า ใช้ปฏิเสธไม่ได้
ทุกความไป เช่น ไปไหนมา ตอบว่า เปล่า ไม่มีทางรู้ได้ว่าปฏิเสธ
เรื่องอะไร นอกจากจะกล่าวต่อไปว่า เปล่าไม่ได้ไปไหน

คำ ไม่ ใช้ตอบปฏิเสธค่าเดียวไม่ได้ เพราะไม่ช่วยให้รู้
ความที่ปฏิเสธได้ จำเป็นต้องใช้กริยาที่ต้องการปฏิเสธกำกับลงไว้
ด้วย เช่น ไม่ได้ ไม่ใช่ มีแปลก้แต่คำ เป็น ถ้าถามว่า เป็น
ครูหรือ ผู้ตอบที่ไม่ได้เป็นครูจะต้องตอบว่า ไม่ใช่ครู ถ้าพูดว่า ไม่เป็น
ความจะต่างออกไปเป็นว่า ฉันไม่ยอมเป็นหรือไม่ต้องการเป็นครู แต่
ถ้าใช้คำ คือ เช่น ถามว่า เธอคือครูหรือ จะตอบว่า ไม่ใช่ หรือ คือ
ไม่ คำตอบก็ต้องเป็น ไม่ใช่ เช่นกัน

ในความปฏิเสธ นอกจากจะใช้คำ ไม่ แล้วยังใช้คำอื่นได้อีก
คือ

ไม่ใช่ เช่น ไม่ใช่ว่าเขาไม่รักใคร่ (=ไม่ใช่ว่า)

หา...ไม่ เช่น หาใช่ไม่ หาได้ไปไม่ (=ไม่ใช่ ไม่ได้ไป)

มิ เช่น มิได้มีใครเห็นใจ (=ไม่ได้มี)

มิ ใช้ได้จำเพาะกริยาบางคำเท่านั้น นอกจาก มิได้ ก็มี มิใช่
มิเป็นการ หามิได้